

GROEP VAN 10 – VERKLARING

COVID & RELANCE

De Corona-crisis is ondertussen meer dan een half jaar oud. Van in het begin van de crisis was het duidelijk dat de sociaaleconomische impact ervan van een nooit geziene omvang is. Wat deze zomer eveneens duidelijk is geworden, is dat het virus niet seizoensgebonden is en dus bij onachtzaamheid steeds opnieuw kan opflakkeren. Deze vaststelling leidt tot een aantal belangrijke conclusies:

- Tot aan de definitieve oplossing voor de pandemie via een vaccin, zullen sanitaire maatregelen noodzakelijk blijven.
- Deze definitieve oplossing zal mogelijk nog een jaar op zich laten wachten.
- We moeten vermijden dat in onze samenleving het sociale en economische leven nogmaals danig ingeperkt wordt.

De Groep van Tien is van oordeel dat er nood is aan een federaal actieplan met maatregelen die inspelen op drie verschillende periodes:

- **Corona-periode**
Welke maatregelen zijn nodig om onze samenleving en economie maximaal te laten functioneren binnen de sanitaire beperkingen?
- **Relance**
Welke maatregelen zijn nodig om de sterk beschadigde economie opnieuw op gang te trekken en om de economie en de samenleving veerkrachtiger te maken? Hoe kunnen faillissementen van bedrijven die vóór de coronacrisis fundamenteel gezond waren, worden voorkomen, rekening houdend met de impact op de ganse productieketen en aanvoerketens? Welke maatregelen zijn noodzakelijk om mensen opnieuw naar werk te leiden en/of aan het werk te houden, onder meer via noodzakelijke permanente vorming, toekomstgerichte arbeidsplaatsen en een evenwichtige verhouding tussen arbeid en gezin?
- **Post-corona**
Welke structurele maatregelen moeten genomen worden om onze economie resistenter te maken tegen schokken zoals de coronacrisis en aan te passen aan zaken die door de pandemie definitief gewijzigd zijn? We denken hierbij onder meer aan een nieuwe visie op tijd- en plaatsonafhankelijk werken, zoals die tijdens de Coronaperiode op ruime schaal is geïntroduceerd. Hoe kunnen we de maatschappelijke ongelijkheden die door de crisis werden geaccentueerd, structureel aanpakken?

De Groep van Tien zal dit overkoepelend actieplan uitwerken en nodigt de federale overheid uit hierover met hen in overleg te treden. Tegelijkertijd zullen zij nagaan en onderzoeken hoe de middelen die op Europees vlak worden vrijgemaakt, optimaal kunnen ingezet worden.

Gezien de hoogdringendheid van de eerste fase (Corona) formuleert de Groep van Tien alvast onder hoofdstuk I hierna een aantal voorzetten. In hoofdstuk II geeft de Groep van 10 een niet-exhaustieve voorzet van enkele relancemaatregelen. De sociale partners zullen werk maken van een ruimer relanceplan voor de periodes die volgen op de crisis.

I. IMPACT BEHEERSEN VAN COVID-19

Aansluitend bij de Oproep van de Hoge Raad voor Preventie van 26 augustus 2020 over de coördinatie van de maatregelen tegen Covid-19 op de werkvloer en gezien de hoogdringendheid van de eerste fase (Corona-periode) formuleert de Groep van Tien alvast het volgende standpunt.

- Op de Nationale Veiligheidsraad van september aanstaande moet een stabiel en duidelijk kader aan maatregelen vastgelegd worden dat van toepassing zal blijven tijdens de coronaperiode. Dit kader moet duidelijk aangeven hoe onze samenleving, zowel op sociaal als op economisch vlak, zo maximaal mogelijk kan functioneren binnen de noodzakelijke sanitaire vereisten om de verspreiding van het virus in te dijken. Zo kunnen bij het uitbreken van het virus lokaal doeltreffende maatregelen opgelegd worden, zonder dat dit meteen de werking van de ganse samenleving impacteert.
- Voor het verdere verloop van deze crisisperiode is een betere en snellere afstemming met de sociale partners (op alle niveaus) noodzakelijk, zodat de inzichten vanuit het oogpunt van de werknemers, werkgevers en zelfstandigen maximaal mee opgenomen kunnen worden.
- In de Coronaperiode moet ernaar gestreefd worden om alle economische activiteiten zo maximaal mogelijk te laten plaatsvinden. Die activiteiten, alsook de tewerkstelling en de werknemers binnen deze activiteiten die om ernstige sanitaire redenen nog steeds onmogelijk zijn of zwaar beperkt moeten worden, moeten kunnen blijven rekenen op ondersteuning om deze periode het hoofd te bieden. Beperkende maatregelen moeten steeds in overleg met de betrokken sectoren genomen worden.
- Bij de ontplooiing van de economische activiteiten vragen de sociale partners voortdurende aandacht voor de correcte toepassing van de sanitaire maatregelen en van de geldende protocollen. Alle relevante actoren dienen daarbij betrokken te worden. Op die manier moet de veiligheid en gezondheid van de werknemers, ondernemers en de klanten, en bij uitbreiding van de ganse samenleving, gewaarborgd blijven.
- De sociale partners stellen de voordelen die telewerk in deze periode hebben geboden vast, maar zijn tevens bezorgd over de effecten op werknemers en bedrijven van de aanbeveling van de Nationale Veiligheidsraad i.v.m. telewerk, zoals de effecten op het psychosociaal welbevinden van werknemers, op de grens tussen werk en privé en op het behoud van het contact met het bedrijf en de collega's.
- Nu reeds moet er gewerkt worden aan een evaluatie van de aanpak van de crisis, in binnen- en buitenland. Daarmee kunnen draaiboeken uitgewerkt worden ter voorbereiding van eventuele nieuwe pandemieën. Begin 2021 zullen de sociale partners ook zelf een evaluatie doorvoeren van de Generieke Gids.

II. RELANCE

Twee belangrijke factoren om de economische herneming en de productiviteitsgroei te bevorderen, zijn enerzijds de digitalisering en anderzijds een verhoging van de productieve investeringen. Deze zijn echter slechts een deel van een ruimer overkoepelend actieplan dat de Groep van 10 zal ontwikkelen.

A. Digitalisering en de arbeidsmarkt voor de toekomst

In het IPA 2017-2018 hebben de sociale partners afgesproken om zich samen te buigen over de maatschappelijke uitdagingen van de digitalisering en de ontwikkeling van de deeleconomie. De Nationale Arbeidsraad (NAR) en de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB) hebben daartoe in hun rapport 107 (4 oktober 2017) een eerste diagnostiek opgesteld. Momenteel lopen nog andere werkzaamheden waarmee in deze context rekening moet worden gehouden, zoals de organisatie van enkele workshops met experts, die moeten leiden tot het formuleren van gezamenlijke aanbevelingen.

De economische, sociale en technologische omgeving waarin we leven, verandert snel. De digitalisering speelt een centrale rol in tal van economische en maatschappelijke veranderingen. Dit is zeker niet de eerste technologische omwenteling die we meemaken, maar de snelheid waarmee de diverse ermee gepaard gaande technologieën verspreid worden en de impact ervan, is groter dan in het verleden. Niet in het minst omdat die technologische transitie ook samenvalt met de ecologische transitie waar we in versneld tempo doorheen moeten en de ruimere uitdaging van de realisatie van de SDG's tegen 2030. De Corona-periode heeft de digitalisering van onze samenleving bovendien in een enorme stroomversnelling gebracht.

De digitalisering zal de komende jaren alleen maar toenemen en beïnvloedt samen met andere ontwikkelingen zoals demografie, globalisering en migratie onvermijdelijk ook de werking van onze arbeidsmarkt. Dit raakt verschillende aspecten zoals de omvang en de structuur van de werkgelegenheid, de aard en de inhoud van het werk, de competenties en de vaardigheden van werkenden, de arbeidsvormen en de arbeidsrelaties. Werknemers en werkgevers worden geconfronteerd met de toenemende impact en zoeken naar adequate en toekomstgerichte antwoorden.

Daarom moeten de verschillende betrokken actoren de handen in elkaar slaan en moeten de maatregelen elkaar ondersteunen en dus complementair zijn. De hefboomen voor een goed functionerende economie en arbeidsmarkt bevinden zich zowel op federaal niveau als op dat van de deelentiteiten (incl. onderwijs), maar ook op sector- en ondernemings- en individueel niveau. Op al deze niveaus werken de sociale partners momenteel samen met de overheid, de onderwijs- en opleidingswereld om de evolutie mee te sturen, de opportuniteiten te benutten, de mogelijke risico's te beperken en te bouwen aan een goed werkende arbeidsmarkt gericht op de toekomst.

Dit beleid moet tevens zorgen voor een maximale afstemming van het arbeidsaanbod op de arbeidsvraag en voor het wegwerken van de bestaande mismatch. Het beleid moet zowel inclusief zijn als een antwoord bieden op de krapte en op de spanningen op de arbeidsmarkt. Bovendien moet er, zowel op de arbeidsmarkt als in de samenleving, rekening worden gehouden met de

digitale kloof. Dat houdt in dat men bijzondere aandacht heeft voor bepaalde kwetsbare doelgroepen en ervoor zorgt dat ook zij hun plaats vinden in de maatschappij.

De Groep van Tien doet een oproep aan alle betrokken partijen en overheden om hierrond interregionaal samen te werken. Door de verschillende beleidsinsteken samen te leggen, kunnen alle betrokkenen een overkoepelend perspectief krijgen, wat ertoe moet leiden dat maatregelen goed op elkaar worden afgestemd.

Schematisch voorgesteld zou het goed zijn mocht er op een complementaire en elkaar versterkende wijze ingezet worden op de volgende aspecten:

Meer concreet betekent dit dat simultaan zal moeten worden gewerkt op de volgende assen:

- *onderwijs en opleiding* die inzetten op toekomstgerichte *skills* die jongeren extra kansen en perspectieven bieden voor de toekomst;
- het *mobiliseren* van het talent van alle werkzoekenden, sterker gericht op *heroriëntering* en herinschakeling o.b.v. wat een werkzoekende (nog) aankan;
- het ontwikkelen van *levenslang leren* als sleutelstrategie waarbij we inzetten op duurzame en toekomstgerichte competenties en attitudes die de ondernemingen en werk(zoek)enden voorbereiden op verandering en transitie;
- kansen geven door drempels te verlagen, o.m. via *inlooptrajecten* en *experimenten* die aanwerving, *arbeidsmobiliteit*, herinschakeling en *inclusiviteit* bevorderen;

- een *transitiepool*, waarin private en publieke spelers de krachten bundelen, om heroriëntering en transitie van werknemers over sectoren en beroepen heen te faciliteren en begeleiden;
- een *toekomstgericht overleg* dat toelaat om verandering te sturen, erop te anticiperen, tijdig gepaste oplossingen aanreikt, innovatieve projecten ontwikkelt, ruimte schept voor experimenten en aangepaste oplossingen, en dit in een geest van samenwerking;
- een *level playing field* dat alle werkgevers/opdrachtgevers en werkenden toelaat om met gelijke wapens te strijden en dat duurzame groei, werkgelegenheid, ondernemerschap en sociale zekerheid bevordert.

Dit alles vergt een globale, coherente, complementaire en harmonieuze aanpak. Het welslagen van dit project van verandering zal dan ook afhangen van het initiatief en de positieve bijdrage van alle actoren op de verschillende bevoegdheids- en overlegniveau's. In dit kader kunnen ook de bestaande hefboomen worden gebruikt om de technologische evoluties op proactieve wijze te benaderen op sectoraal en ondernemingsniveau.

Bedoeling moet zijn om opportuniteiten op te zoeken, te benutten en te versterken, door na te gaan hoe de digitale transitie kan worden gebruikt om tot vereenvoudiging te komen, ondernemerschap te bevorderen, de werking van onze arbeidsmarkt te verbeteren en een goede sociale bescherming te waarborgen.

B. Investeringsplan

De publieke investeringen in ons land liggen vandaag bijzonder laag. De Belgische infrastructuur brokkelt af. Figuurlijk maar helaas soms ook letterlijk. Die achterstand geldt zowel in vergelijking met het verleden als ten opzichte van andere Europese landen. In 2018 bedroegen de publieke investeringen slechts 2,2% van het Belgische bbp ten opzichte van 5,5% op hun hoogtepunt in het begin van de jaren '70. Ook in vergelijking met de andere Europese landen behoort België tot de achterblijvers. In Scandinavië investeert de overheid jaarlijks ongeveer 4% van het bbp. Ook in Nederland en Frankrijk investeert de overheid jaarlijks meer dan 3% van het bbp. Met deze landen moet België zich kunnen meten inzake de kwaliteit van haar infrastructuur.

Daarom is een inhaalbeweging nodig door middel van een ambitieus publiek investeringsprogramma door federale, regionale en lokale overheden. Geplande investeringen moeten versneld worden uitgevoerd. De uitvoering ervan moet gemonitord worden. De ambitie voor publieke investeringen voor de komende 10 jaar moet aanzienlijk worden verhoogd: van 2,2% van het BBP zouden de publieke investeringen moeten evolueren naar minimum 4% van het bbp over 10 jaar. En dit om verschillende goede redenen.

In eerste instantie, en op korte termijn, is een krachtige toename van de overheidsinvesteringen een belangrijk instrument om de economie terug aan te zwengelen nu zij door de COVID19-crisis in de diepste crisis is beland sinds WO II. Voor die investeringen moet immers materiaal worden aangekocht en arbeid ingezet. Dat leidt dan weer tot extra economische activiteit en behoud van inkomens, wat op zijn beurt de vraag versterkt. De totale toename van de economische activiteit zal dan ook groter zijn dan het bedrag van de aanvankelijke investering. Deze bijkomende economische ontwikkeling wordt vaak aangeduid met de term "multiplicatoreffect". Op die manier ontstaat er dus een positieve spiraal tussen groei, investeringen en jobcreatie.

Ten tweede kunnen deze investeringen (indien goed gekozen) op langere termijn ook het groeipotentieel van onze economie aanzienlijk versterken. Dit laat wellicht ook toe om bepaalde essentiële activiteiten opnieuw lokaal te organiseren. Een betere infrastructuur zorgt er immers voor dat de welvaart duurzaam kan groeien en tegelijk het welzijn van de werkenden kan verbeteren.

Een dergelijk investeringsbeleid zal bedrijven ook toelaten meer te exporteren, meer te produceren en uiteindelijk ook van hun kant (nog) meer te investeren in ons land. Daarbij kan het zowel gaan om uitbreidingsinvesteringen als om investeringen in productinnovatie of in de modernisering van het productieapparaat. Dit voedt dan weer de technologische vooruitgang en biedt nieuwe kansen voor groei en werkgelegenheid. Op haar beurt verbetert dit de koopkracht van de werknemers en garandeert het de financiering van de sociale zekerheid.

Ten derde zullen deze publieke investeringen essentieel zijn voor het bereiken van de Europese doelstellingen in het kader van de Green Deal en voor de omslag van een lineaire naar een circulaire economie

Zonder exhaustief te willen zijn, menen de sociale partners dat vooral publieke investeringen in de volgende domeinen prioritair moeten gepland worden.

Ons land kampt met een belangrijke investeringsachterstand in domein van *mobiliteit*. Er is niet alleen duidelijk nood aan meer investeringen in het onderhoud van bestaande infrastructuur maar ook in nieuwe verkeersinfrastructuur, zoals fietsinfrastructuur en fietssnelwegen, P+R parkings, missing links in het verkeersnet, knooppunten voor intermodale overstappen tussen vervoersmiddelen, snelle verbindingen in en rond grote steden (bij het spoor en de andere publieke vervoersmaatschappijen), verbeteringen aan waterwegen om onze havens beter te ontsluiten, snelle ondergrondse netwerken zoals pijpleidingen, enz. De verbinding tussen alle vervoersnetwerken richting één geïntegreerd vervoersnetwerk is een belangrijke strategische optie die moet gelicht worden.

Ook investeringen in moderne en geconnecteerde systemen van verkeersmanagement zijn cruciaal.

Om deze investeringen op het gehele grondgebied goed op elkaar te laten inhaken, zijn een performant intergewestelijk overleg rond mobiliteit en een mobiliteitspact tussen de verschillende overheden essentieel.

Ook in het domein van de *energie* valt er veel te doen. Op het vlak van energiebesparing pleiten de sociale partners voor een gedeelde inspanning van de overheid, de gezinnen en de bedrijven met oog voor een goed evenwicht tussen economische, sociale en milieudoelstellingen. Volgende elementen zijn daarbij onder meer cruciaal: (a) Een betere isolatie en optimalisering van het energieverbruik in overheidsgebouwen, schoolgebouwen en sociale woningen; (b) Een versterkte ondersteuning voor energie-optimaliserende renovatie van bedrijfsgebouwen en private woningen; (c) Een ondersteuning voor de optimalisatie en transformatie van bedrijfsprocessen.

Daarnaast is een verdere transitie van het Belgische productiepark voor elektriciteit richting duurzame bronnen (zoals bv. wind, zon, hydro, getijden, elektrolyse waterstof, groen gas, ...) nodig, zonder evenwel de bevoorradingszekerheid in gevaar te brengen. Daartoe zijn bvb. ook heel wat investeringen in netwerkinfrastructuur nodig (mega-‘stopcontacten’, laadpalen, opslagcapaciteit, ...). Ook de realisatie van een performant(er) en beter geconnecteerd Europees netwerk (aardgas, elektriciteit, waterstof, CO₂) is daarbij cruciaal.

Verder is er een grote nood aan investeringen die ons voor de toekomst wapenen tegen waterschaarste of overstromingen.

Tot slot zullen ook investeringen in het kader van de *digitalisering* een boost geven aan het groeipotentieel van onze economie. De sociale partners menen dat snel de gunstige omstandigheden dienen te worden gecreëerd voor investeringen in een performant telecom-netwerk. Heel wat nieuwe technologische ontwikkelingen (mobiliteit, gezondheidszorg, industriële toepassingen, ...) zijn daar immers van afhankelijk. Daarnaast zijn belangrijke inspanningen nodig voor de verdere digitalisering van de overheidsdiensten en kan er nog meer geïnvesteerd worden in digitale tools voor onderwijs- en opleidingsinstellingen.

* *
*

De Groep van 10 is er zich van bewust dat een overkoepelend investeringsplan meer bouwstenen dient te bevatten dan het bovenstaande onder II.B. Ook het menselijk aspect en de efficiënte werking van de overheid zijn belangrijk, net zoals een performant onderwijs- en gezondheidssysteem. Daarnaast verbeteren aangepaste competenties en skills de aansluiting tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt, ondersteunen ze de technologische vooruitgang en bevorderen ze de productiviteit en de innovatie.

Verder is het inzetten van Europese Fondsen cruciaal in het kader van het te voeren investeringsbeleid. Daarbij moet prioritair aandacht gaan naar projecten die voor Europese cofinanciering in aanmerking komen, gegeven ook de nieuwe Europese ondersteuningsinstrumenten. In de privésector moet worden nagegaan welke fondsen versneld vrijgemaakt kunnen worden om de private en publieke investeringen aan te zwengelen. Publieke en privé-investeringen hebben samen een groter multiplicatoreffect op onze economische activiteit.

Tot slot. Als één van de meest open economieën in de wereld, is het voor de Belgische economie van enorm belang om – tijdens de coronacrisis maar ook nadien – de export, het reizen binnen en buiten de eigen landsgrenzen en de internationale investeringen zo snel als mogelijk te herstellen. Er moet gewerkt worden aan het herstel van de eengemaakte Europese markt voor goederen, diensten en personen, maar ook de open handelsrelaties met de rest van de wereld dienen hersteld te worden met respect voor de internationale normen. Daarvoor is er nood aan het herstel van het logistieke netwerk om goederen te vervoeren. Bijzondere aandacht moet ook besteed worden aan een meer positieve uitstraling van ons land in de wereld.
